

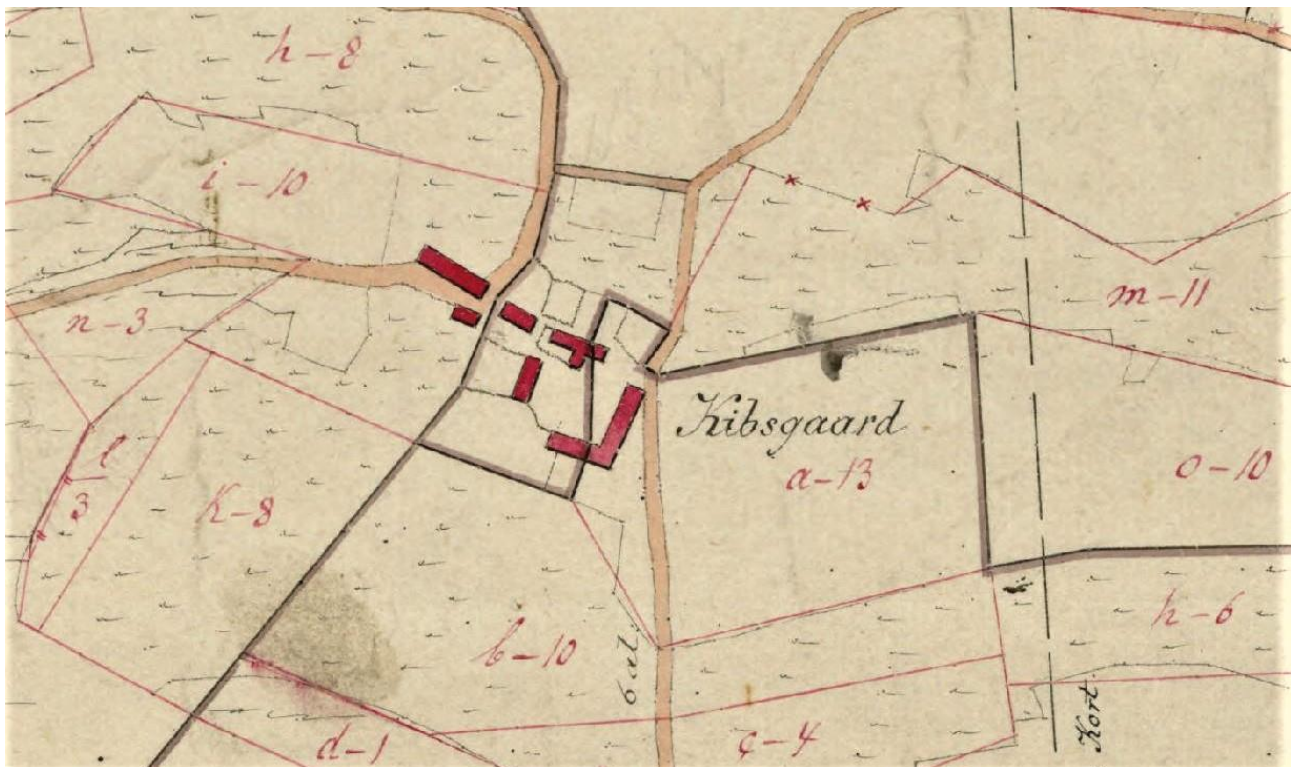
Familiedramaer i Kibsgård.

Her ses Øster Kibsgård ca. 1920. Den har matrikel 57 og der er tydelig noget gammelt og noget nyt.

Store dele af det gamle Dronninglund Sogn er hævet havbund siden sidste istid. Langsomt blev den østlige del af sognet land, og efterhånden beboelig. Bolleskov eksisterede ikke andet end som Bollegårdenes overdrevsjorder. De store moseområder vest for Aså blev også efterhånden beboet. Østerled var en gård, og den lå yderst mod det store moseområde. Den var altså det østligste led i Ørsø fjerding. Her går nemlig grænsen til Strandfjordingen, men det vidste man intet om i gamle dage. Her lå aller vestligst på kanten til mosen en bebyggelse kaldet Kibsgård.

Hvor navnet Kibsgård kommer fra, og hvad det betyder, er ikke at finde ud af. Folk her lokalt siger "Tjywjsgor" med tryk på første stavelse, men det forklarer endnu mindre. Måske har det været navnet på en bonde, som i middelalderen var tosset nok til at bosætte sig her. Folkene vristede en tilværelse ud af stedet, som nok med det ene århundrede efter det andet er blevet tørrere.

Her ses så bygningerne i Kibsgård omkring midten af 1800-tallet. Der er altså flere gårde, og hvor der i hvert fald boede tre familier i 1871. Til venstre matrikel 59. Midterst matrikel 58 og nederst matrikel 57. Matrikel 60 er længst til venstre og ses ikke.

Det var noget ejerne af Dronninglund Slot og Gods kunne lide, jo flere fæstebønder jo flere indtægter. Derfor kan man i jordebogen for Dronninglund Gods i 1753 se, at der var hele tre fæstebønder på stedet, og da godset solgte ud af bøndergodset omkring 1804-06, så blev der hele fire selvejere ud af det. Matriklerne kom noget senere i 1844, og her stadfæstes, at Kibsgårdene var matrikel 60, som lå nordvestligt op mod Østerled. Matrikel 59 lå dernæst, og matrikel 58 lå igen øst for 59. Matrikel 57 lå til gengæld sydøst for ovennævnte. Alle havde dog jord i tilknytning selve gårdene.

Det vil sige, at bygningerne lå, hvor de havde ligget i århundreder i en lavning. Der var ikke langt til naboen, men så desto længere ud på udmarken. De var altså et helt lille landsby-fællesskab, men med selvejet var jorden givet fri og der kunne handles, og det blev der. Her skal vi først se på matrikel 59.

I 1819 køber Lars Christensen matrikel 59, men hvad de har kaldt den, det ved vi ikke ud over Kibsgård. Han og konen Birgithe Nielsdatter er et par driftige folk. De får den 2. november 1818 en datter Maren Margrethe Larsdatter, som vokser op i Kibsgård. Hun er hjemme og bliver den 27. december 1844 gift med Jens Nielsen fra Hellum. De får et par børn, og så dør Lars Christensen den 28. april 1847. Som sædvanlig så overtager manden, Jens Nielsen, dette sted kaldet Kibsgård, men der er hele to sæt aftægtskontrakter.

Herefter går det helt galt. Maren og Jens kan ikke enes. Hvorfor oplyses ikke, men pastor Lund i Lundager Præstegård forsøger flere gange forgæves at få dem til at leve i fordragelighed ved bord og seng. Forgæves. Forligsmøde bliver indkaldt i efteråret 1850 af øvrigheden på kroen ved Frederikshvile. Uden resultat, ægtefællerne er ubøjelige eller i hvert fald en af dem.

Resultatet er overraskende nok, at Maren Margrethe Larsdatter får tilskødet ejendommen mat. 59 kaldet Kibsgård, som ellers var tilskødet Jens Nielsen. Det var hendes hjem, men har øvrigheden vurderet, at skylden mest ligger hos Jens Nielsen. I al fald, så indgås der forlig.

Jens Nielsen kommer dog ikke tomhændet fra gården. Han skal have 300 rbd. og nogle dyr, som han skal være kommet med. 1 gråstjernet ko, 1 gråstjernet tyrekalv, 3 får og 3 lam, et egetræschatol, en grønmalet kiste, sengeklæder, over og underdyne. 1 par hvergarnslagter, 1 bilægger kakkellovn, der dog ikke må fjernes med det samme, samt hans gangklæder. Og så står der, at manden strax skal forlade gården. Ud med ham, og hvad der siden sker ham, har jeg ikke undersøgt.

Sagen går sin gang med separation og bevilget skilsmisse. Maren er en fri kvinde, der dog i forliget måtte hæfte for en gæld på 1400 rbd. Så går hun hen og vil prøve ægteskabet endnu en gang. Maren bliver den 8. september 1854 gift med den noget yngre 27-årige tjenestekarl Svend Pedersen. Som sæd og skik følges, så får han skøde på Kibsgård matrikel 59, men dog først tinglyst i 1856.

Jens Niensens to børn har nu fået en stedfar. Maren Margrethe føder i det ægteskab tre børn mere, men så dør hun af wattersot den 27. december 1859. Wattersot er dårligt kredsløb med vand i kroppen. Det kan undre, når hun kun var 41 år. Nu står så de første to halvstore børn helt uden forældre, og de tre mindste uden en mor. Det kan der rådes bod på, så Svend Pedersen gifter sig allerede året efter den 3. april 1860 med Kirsten Christiansen.

Livet går videre i Kibsgård, hvor der stadigvæk er aftægtsfolk. Svend Pedersen bliver heller ikke gammel idet han dør 2. november 1877. Der går nogen tid og i 1884 bliver Kibsgården solgt til en af Svend Pedersens døtre Maren Margrethe Svendsen og en svigersøn Niels Chr. Nielsen. Senere efter 1925 overtager en ny svigersøn, Lauritz Sørensen ejendommen.

Sikkert drama, det må have været, og især når man tænker på, at de boede i lavningen sammen med de andre, så man næsten kunne høre ægtefællerne skændes.

Nyt drama i Kibsgårde uden afslutning -- endnu. Fødsel i dølgsmål.

Dronninglund Arkivs Jens Aaberg er begyndt at grave i en sag fra Kibsgård. Når coronaen tillader det, så tager Jens til Viborg for at finde slutningen.

Den her gang foregår det på gården med matrikel 58, men naboerne har lange ører. I 1870 bor Christen Christensen her. Han er 74 år og hans kone er langt yngre. Det er Gjertrud Christensen på 54 år. Der er en søn og en datter hjemme samt en tjenestekarl og en tjenestepige. Der findes også en datter i Aså, som hedder Mariane Christensdatter, som var blevet gift med Ole Kristian Nielsen den 9. marts 1866.

Så langt så godt, ja og dog for den gamle Christen eller "Kræn-Tjywsgror" dør i efteråret 1870, og så ender det med, at svigersønnen Ole Nielsen og Mariane med deres lille datter flytter ind på Kibsgården. Med sig har de en tjenestepige ved navn Ane Kirstine Sørensen, som har tjent ved dem i 5 a'6 år, som det senere siges. Det er hende, som nødtvungen bliver hovedpersonen i sagen om fødslen i dølgsmål.

Vi vil ikke her fortælle ret meget om hændelsen, før vi har det fulde overblik, men det er en helt igennem sørgelig historie og bekræfter tjenestepigernes og kvindernes position i samfundet dengang. Man får bare ondt af de stakkels piger, der kom "galt" sted, mens manden klarer frisag.

Se, i ovenstående fortælling om matrikel 59, da ejes den på dette tidspunkt i 1871 som nævnt af Svend Pedersen. Om han var meget retskaffen, selvretfærdig eller hvad, så er det ham, som sammen med en nabo Lars Chr. Christensen også i Kibsgård går til præsten, for det her skal undersøges. Det er dem, som sætter sagen i gang. De havde åbenbart ikke tænkt på at lade tvivlen komme den stakkels pige til gode.

Det var sådan, at Ole Nielsen og Mariane samt tjenepigen Ane Kirstine kom til Kibsgård i forsommeren 1871. De må have været godt med folk på gården så. Den her tjenestepige, kaldet Stine, tjente ved enken Gertrud Christensdatter, som på det tidspunkt stadig ejede gården, men meningen var, at Ole Nielsen og Mariane skulle overtage den, hvilket de også gjorde.

Da nu Stine havde været der en månedstid og navnlig siden juni måned syntes Svend Pedersen, at hun var tiltaget påfaldende i førlighed, som der står i politiprotokollen. Det fik ham til at tro, at hun var frugtsommelig. Rygterne gik også ....

Mere får I ikke før Jens har været i Viborg, men det er som nævnt en temmelig sørgelig historie, som dog også rummer meget lokalhistorie om folks levevis dengang for 150 år siden på vor egn.

Hvad der videre skete med Kibsgårdene - sådan da.

Øster Kibsgård er på billedet et sammensurium af det gamle og det nye. Den lå i hvert fald i starten nede i "lavningen" ved de andre Kibsgårde. Det var jo her, at der var drikkevand at få.

Her ses Langbaksminde eller Langebæksminde år 1900. Det er malet af Biersted eller Sulsted maleren Jens Svend Christian Petersen. Han er en af vores tidligste gårdmalere, og hans malerier er lette at kende på de lyse dejlige farver. Han malede gerne mennesker, heste og kreaturer, hvilket var noget "Skryds-Peter" ikke brød sig om. Læg mærke til de dejlige brogede køer af den gamle jyske race og den gamle gråbrogede race.

Siger man Kibsgårde, så må man dog også sige Niels Jensen eller Niels Langbak. Han var født den 22. november 1839 på Arildsminde ved Gerå. Han blev den 23. august 1869 gift med Kathrine Simonsen, som var født 23. januar 1848. Hendes forældre havde Østre Langbak ved Aså. Den ejendom overtager de unge folk, og derfor får Niels tilnavnet "Niels-Langbak". Niels var en meget driftig mand, som merglede jorden, og han gik fra 20 kreaturer til at have 31 kreaturer og fem heste.

Den 1. november 1879 brænder Langbak, og Niels Jensen køber mærkelig nok Ole Nielsens gård i Kibsgårdene. Her var han igen svigersønnen Ole Nielsen, som havde fået skøde på matrikel 58 i 1872. Der var hele 127 tdr. land til gården, men der var kun 40 tønder opdyrket. Resten hede eller grønning. Bygningerne var meget forfaldne, for Ole Nielsen var mere til drammer end landbrug.

Sådan står der i slægtsbogen, men det er nu ikke helt sådan. Ole Nielsen kan gerne have været drikfædig, så hans kone Marianne Christensen eller Christensdatter ville skilles, og det blev de så. Marianne overtager hjemmet, så det er hende, der sælger til

"Niels-Langbak" ifølge skøde af 28. juni 1880 tinglæst den 22. juli 1880. Så kom ikke og sige, at der ikke skete noget i gamle dage.

Stedet kostede 25.000 kr. Niels Jensen havde set mulighederne ved sådan en forsømt ejendom. Resolut lagde han det meste jord til sin egen brændte gård Langbak, og allerede i 1880 opfører han en hel ny gård noget nordøst for den gamle, som vel blev revet ned. Det blev en flot, stilfuld og praktisk indrettet gård. Han plantede også straks en læplantage vest og nord for gården. Og navnet - ja det blev Langbaksminde eller Langebæksminde - slægtens gamle gård skulle vel mindes.

"Niels-Langbak" var en slider og forstod at organisere. De mange tønder land blev merglet, og alt sammen foregik med hestevogn og håndkraft. "Niels-Langbak" var dog langt fra færdig med at købe jord. I 1885 køber han så den østre Kibsgård matrikel 57 af "Hans-Kibsgård", som han blev kaldt. Til den var der 77 tdr. land, og halvdelen var opdyrket og resten var mest hede. Øster Kibsgård blev drevet sammen med Langbaksminde, men blev aldrig nedlagt. I 1904 fik sønnen Simon Nielsen overdraget denne gård sammen med sin kone Mathilde Christensen fra Mellerkær i Melholt.

Spørgsmålet er Østergårds placering. På billedet er der jo både noget gammelt og nyt. Så vidt jeg kan læse ud af slægtsbogen, så blev den ikke umiddelbart flyttet ud. Dette er kun en meget overfladisk beskrivelse af "Niels-Langbaks" ageren på vores egn for ikke så længe siden. Familien var meget slægtsbevidst, og den blev også kæmpestor. Jeg morer mig tit over Svend Nielsen eller "Svend-Tjæsgårs" bemærkning, for han er en´ ud af slægten:

"Han var til et repræsentantskabsmøde i vistnok Sparekassen: "Ja, vi var 30 til stede, og jeg var i familie til de 16". Se, det kan man da sige at have en stor slægt.

Bjarno Hvid Jensen 2021